

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **21817** (13) **U**
(51) МПК**E21B 7/24** (2007.01)**E21B 7/28** (2007.01)МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ**ОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ**видається під
відповідальність
власника
патенту**(54) ДЕБАЛАНСНИЙ РОЗШИРНИК СВЕРДЛОВИН**

1

(21) u200608643**(22)** 01.08.2006**(24)** 10.04.2007**(46)** 10.04.2007, Бюл. № 4, 2007 р.**(72)** Шевченко Олексій Васильович, Недельський
Олександр Григорович, Скотаренко Анатолій Гри-
горович**(73)** Шевченко Олексій Васильович, Недельський
Олександр Григорович, Скотаренко Анатолій Гри-
горович

2

(57) Дебалансний розширник свердловин, що
включає шарошковий робочий орган з приводом,
який **відрізняється** тим, що робочий орган вико-
наний у формі порожнистої шарошки, оснащеної
вмонтованим в неї високообертотним двигуном з
дебалансним ротором або котком, осі обертання
яких співпадають або паралельні осі шарошки.

Корисна модель відноситься до гірничої спра-
ви, конкретно до обладнання для розширення
свердловин в шахтах і кар'єрах, може бути вико-
ристана в різних технологічних процесах при ви-
добутку корисних копалин.

Відомі розширники свердловин з шарошечни-
ми робочими органами, що приводяться в робочий
рух через буровий став, [1) Авторське свідоцтво
СРСР № 1567759 А1, опуб. 30.05.90 р. бюл. №20,
кл. E21B7/24, E21C 3/24. 2) Бурение скважин
большого диаметра М. «Недра», 1977, с. 136 (рис.
71)].

Найближчим аналогом корисної моделі є бу-
ровий снаряд, що включає робочий орган у вигляді
порожнистого конуса (шарошки), в якому розміще-
ний зв'язаний з буровим ставом приводний вал з
розпорним роликом, який при обертанні вала при-
тискує конус до стінки вибою, руйнуючи його, [Ав-
торське свідоцтво СРСР № 697681, опуб.
15.11.79 р. Бюл. № 42, кл. E21B 11/02 (прототип)].

Недоліком найближчого аналогу є те, що руй-
нуюча сила від приводного валу до шарошки пе-
редається за рахунок розпору, що призводить до
дуже великого навантаження елементів розпору.
Крім того, процес розширення свердловини відбу-
вається при дуже малих обертах приводного валу
що знижує продуктивність процесу.

Задачею корисної моделі є усунення згаданих
недоліків шляхом виключення елементів розпору,
а руйнуючу силу створювати відцентровою силою
дебалансного ротора або катка, що приводяться в
дію вмонтованим в шарошку високообертотним

двигуном.

Задача вирішується тим, що робочому органу
розширника надається форма конусної шарошки,
армованої твердосплавними штирями (або на-
плавкою твердосплавними електродами), яка при-
водиться в робочий рух відцентровою силою, пер-
пендикулярною вісі шарошки і в процесі роботи
перпендикулярною вісі розширюваної свердловини.
Обертальна відцентрова сила створюється
дебалансною масою, що вмонтована в шарошку і
приводиться в обертальний рух будь-яким високо-
обертальним двигуном, що живиться енергоносієм
через пневматичний (гідравлічний) рукав або еле-
ктричний кабель. З метою виключення скручуван-
ня рукава (кабеля, троса) живлення двигуна вико-
нується через вертлюг. Дебалансна маса може
бути виконана або в формі дебалансного ротора,
що обертається на підшипниках, або в формі катка,
що обкачується по циліндричній чи конусній пове-
рхні корпусу.

На фіг.1 зображено варіант розширника з де-
балансним ротором, на фіг.2 -варіант розширника
з катком.

Розширник за фіг.1 включає корпус 1, армова-
ний твердосплавними штирями 2, в якому на під-
шипниках 3 змонтований дебалансний ротор 4, що
приводиться в обертання пневматичним двигуном
5, який живиться через пневматичний рукав 6 і
вертлюг 7. Корпус 1 забезпечений направляючим
хвостовиком 8.

Розширник за фіг.2 включає корпус 1 з напра-
вляючим хвостовиком 8, армований твердосплав-

U (13)
21817 (11)
UA (19)

ними штирями 2, в якому твердо закріплений пневматичний двигун 5 з катком 9, що живиться пневматичним рукавом 6 через ветлюг 7.

Роботу розширника опишемо по варіанту за фіг.1.

В пневматичний двигун 5 через рукав 6 і ветлюг 7 подається стиснене повітря. Двигун обертає дебалансний ротор 4, який генерує обертальну відцентровану силу, яка передається через підшипники 3, корпус 1 та штирі 2 на конусний вибій. До руйнування породи вибою штирями 2 двигун 5 працює в холостому режимі, набираючи швидкість обертання і збільшуючи відцентрову силу до руйнуючої величини. В момент руйнування породи штирі 2 заглиблюються в породу, корпус 1 переміщується в бік дії відцентрової сили і з протилежного боку утворюється зазор між штирями і вибоєм, після чого корпус 1 переходить в режим кочення по вибою, повільно обертаючись в напрямку, протилежному напрямку обертання відцентрової сили, з швидкістю

$$\omega_k = -\frac{\delta}{D} \omega_c$$

де δ - величина зазору, яка по суті дорівнює величині заглиблення штирів у вибій,

D - діаметр корпусу (по штирям) в будь-якому перетині конуса,

ω_c - швидкість обертання відцентрової сили.

Оскільки D перемінна (по конусу) величина, то швидкість ω_k встановлюється такою, що чисте кочення відбувається тільки в якомусь одному перетині конуса. В перетинах з більшим діаметром відбувається зсув штиря в напрямку поворота корпусу, в перетинах з меншим діаметром - в протилежному напрямку. По суті штирі працюють в ударно-поворотному режимі.

Робоча швидкість обертання ротора ω_c встановлюється при досягненні балансу потужності двигуна і потужності руйнування породи. Оскільки руйнівна відцентрова сила F_p зумовлена в основ-

ному міцністю породи, то в першому наближенні можна вважати $F_p = \text{const}$, тобто

$$F_p = m \varepsilon \omega_c^2 = \text{const}$$

де m - величина дебалансної маси,

ε - відстань центра ваги дебалансної маси від вісі обертання (його ексцентриситет).

В розширниках за фіг.1 швидкість ω_c ротора обмежується допустимою швидкістю обертання підшипників, через це руйнівна сила F_p досягається за рахунок великих величин m та ε .

В розширниках за фіг.2 руйнівна сила F_p може бути досягнута за рахунок майже необмеженої

швидкості катка (тим більше ω_c^2), що дозволяє проектувати різко зменшити величину $m \varepsilon$. Виходить, що розширник за фіг.2 більш перспективний.

На сьогодні як привід для розширника за фіг.2 можуть бути використані пневматичні обладнання, що описані в [3],[4],[5],[7].

Джерела інформації

1. Авторське свідоцтво СРСР №1567759 А1, опуб. 30.05.90 р. бюл. №20, кл. E21B7/24, E21C3/24.

2. Бурение скважин большого диаметра М. «Недра», 1977, с. 136 (рис. 71)

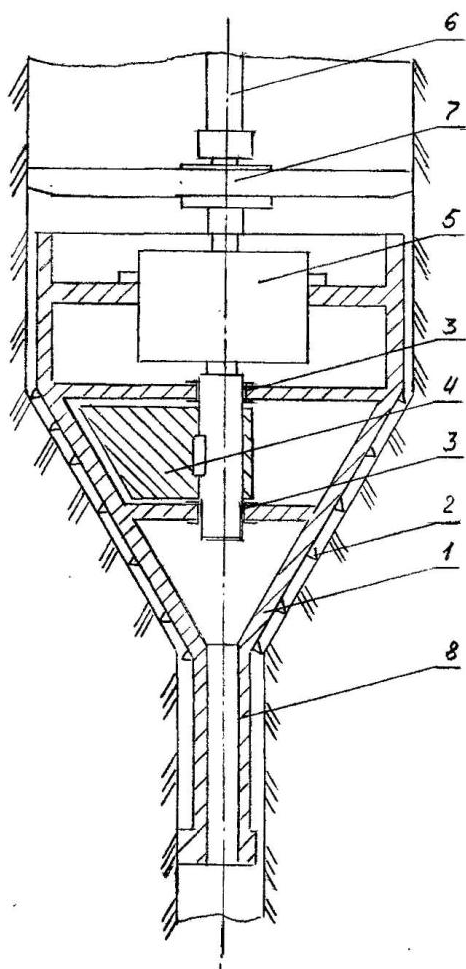
3. Авторське свідоцтво СРСР № 917685, опуб. 30.03.82 р. бюл. №12, МПК³О6У 1/18.

4. С.Н. Кожевников, ЯМ. Есипенко, Я.М.Раскин. «Механізми», Москва, Машиностроение, 1976, с.667 (рис.11.2-л), с. 667 (рис.11.27), с. 678 (рис. 11.28).

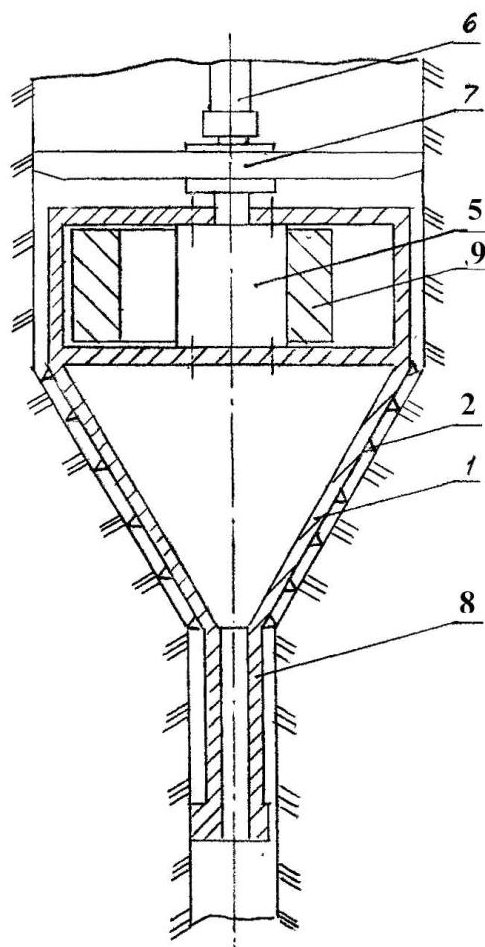
5. Патент ФРН № 1189766, 1965р., кл.429/18.

6. Авторське свідоцтво СРСР № 697681, опуб. 15.11.79 р. Бюл. № 42, кл. E21B 11/02 (прототип).

7. Деклараційний патент України №17301, опуб. 15.09.2006 р. Бюл. № 9, кл. B06B 1/18, F15B 21/00.

Фіг 1

Фіг 2